Deres ref./dato:
18/2954Dato:
1. oktober 2018

Forslag til medieansvarslov - høringsuttalelse

1. Innledning

Det vises til Kulturdepartementets høring om forslag til ny lov om redaksjonell uavhengighet og ansvar i redaktørstyrte journalistiske medier. Høringsfristen er satt til 1. oktober 2018.

Innledningsvis skal det påpekes at NRK ser det som svært positivt at departementet foreslår en ny lov som skal samle og oppdatere de særregler som gjelder for ansvar for redaktørstyrte medier og regler om redaksjonell uavhengighet. Ambisjonen om å fjerne rettslig usikkerhet er også god. Gjeldende regelverk er uoversiktlig og til dels utdatert og uklart. Det er således et klart behov for en slik ny lov.

Departementet tar utgangspunkt i at det går et prinsipielt skille mellom redaktørstyrte medier og andre medier/tjenester, og viser en grunnleggende og solid forståelse for de redaktørstyrte mediernes essensielle rolle i et demokratisk samfunn. Høringsnotatet inneholder innsiktsfulle redegjørelser for de utfordringer digitaliseringen har medført på ytringsfrihetens området og hvorfor dette medfører at de redaktørstyrte mediernes samfunnsrolle er enda viktigere enn tidligere. Departementet oppsummerer blant annet med følgende:

«Når alle kan være publisister, vil tilgang til informasjon eller meningsytringer som utgangspunkt ikke være en mangelvare. Knapphetsgodet vil snarere være innhold (journalistikk) med den troverdigheten, tilliten og kvaliteten som er nødvendig for at det skal gi grunnlag for fri meningsdannelse og en åpen og opplyst demokratisk samtale. Dette gjør det særlig viktig å støtte opp under redaktørfunksjonen og de redigerte massemedienes rolle i offentligheten.»

NRK er helt enig i dette, og tror sterke og uavhengige redaktørstyrte medier blir enda viktigere for samfunnsutviklingen og demokratiet i tiden som kommer. En lov som bygger opp under de redaktørstyrte mediernes samfunnsrolle og styrker de institusjonelle forutsetningene for sterke og uavhengige redaktørstyrte medier, er derfor svært positivt og viktig.

NRK vil også påpeke at høringsnotat er svært godt, grundig og pedagogisk. Problemstillinger som i tidligere utredninger ikke har vært synliggjort, er løftet frem, og relevante hensyn er vurdert på en lett forståelig og oversiktlig måte. Til tross for at dagens regelverk dels er vanskelig tilgjengelig og uoversiktlig, har høringsinstansene derfor gjennom høringsnotatet fått et godt grunnlag for å vurdere lovforslaget.

NRK vil nedenfor kommentere lovforslaget i samme rekkefølge som forslaget er behandlet i høringsnotatet.

2. Prinsippet om redaksjonell uavhengighet (høringsnotatets kap. 9)

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsene om redaksjonell uavhengighet i mediefridomslova i den nye medieansvarsloven. NRK er enig i at dette er en god løsning.

Videre er NRK enig i at kringkastingsloven § 6-2 første ledd bør oppheves. Bestemmelsen lyder som følger: «*Styret har ingen myndighet i løpende programvirksomhet.*» I tillegg til at bestemmelsen er overflødig, er den etter NRKs syn ikke helt heldig formulert. Begrepet «*løpende*» kan skape noe uklarhet. Formuleringen i mediefridomslova – som foreslås videreført i medieansvarsloven – om at eier ikke kan «*overprøve redaktøren i redaksjonelle spørsmål*» er mer korrekt og langt bedre.

Departementet foreslår å beholde kkl. § 2-3 første ledd og legger til grunn at behovet for å opprettholde bestemmelsen bør vurderes i forbindelse med revisjon av kringkastingsloven. Bestemmelsen lyder som følger: «*Den som ikke har medvirket eller som ikke har programansvar kan ikke kreve å få se eller høre et program før sending.*» Slik NRK ser det, bør bestemmelsen fjernes. Dersom bestemmelsen tolkes antitetisk, kan den nemlig oppfattes slik at de som har medvirket i et program har rett til å få se programmet før sending. En slik tolkning vil ikke være i samsvar med prinsippet om redaksjonell uavhengighet. En annen sak er at medier i noen tilfeller velger å la medvirkende få se et program før sending, men dette er ikke noe medvirkende har krav på. For å unngå misforståelse bes det om at bestemmelsen strykes. Alternativt bør bestemmelsen endres slik at det fremgår at ingen andre enn redaktør/den som har programansvar kan kreve å få se eller høre et program før sending. Det skal også bemerkes at det synes noe kunstig med en slik

særbestemmelse knyttet til «program». Alt redaksjonelt innhold bør så langt det er mulig reguleres likt, slik det også er regulert i Vær Varsom-plakaten.

Departementet foreslår å ta inn følgende setning i forslaget til § 8 om redaksjonell uavhengighet: «*Dette begrenser ikke adgangen til å gi pålegg eller å beslutte og iverksette tvangstiltak etter tvisteloven*». Dette tillegget er hentet fra kkl. § 2-3 annet ledd. Slik NRK ser det, bør tillegget tas ut. Kkl. § 2-3 har et videre anvendelsesområde enn medieansvarslovens foreslåtte § 8. Mens kkl. § 2-3 gjelder alle som ikke har medvirket eller har programansvar, fastslår medieansvarsloven § 8 kun redaksjonell uavhengighet i forhold til eier og utgiver. Eier eller utgiver kan ikke gi pålegg eller beslutte og iverksette tvangstiltak etter tvisteloven. Det gir videre liten mening at eier eller utgiver skal begjære tvangstiltak etter tvisteloven – noe som for øvrig vil være problematisk i forhold til forbudet mot forhåndssensur i Grunnlovens § 100.

NRK har også et innspill til en liten språklig justering i forslaget § 8. § 8 lyder nå som følger: «*Innenfor rammen av grunnsynet og formålet skal redaktøren lede den redaksjonelle virksomheten i mediet og ta avgjørelser i redaksjonelle spørsmål.*» NRK forslår at setningen justeres til følgende: «*Innenfor rammen av grunnsynet og formålet til mediet skal redaktøren lede den redaksjonelle virksomheten og ta avgjørelser i redaksjonelle spørsmål.*»

3. Det strafferettslige og sivilrettslige redaktøransvaret (kap. 10 og 11)

NRK støtter videreføringen av det strafferettslige redaktøransvaret og at det gjøres plattformnøytralt slik at det omfatter alle redaktørstyrte medier uavhengig av distribusjonsteknologi. Det bes imidlertid om at departementet vurderer å ta ut alternativet fengselsstraff i forslaget § 10 tredje ledd. Fengselsstraff for redaktøren i slike situasjoner vil neppe være i samsvar med EMK artikkel 10.

NRK støtter også videreføringen av det erstatningsrettslige redaktøransvaret, og at det også gjøres plattformnøytralt. Videre støtter NRK gjeninnføringen av det erstatningsrettslige redaktøransvaret for ærekrenkelses.

NRK synes at departementet har foretatt en grundig drøftelse knyttet til mulig eneansvar for redaktører. I den forbindelse vil NRK tilføye at det å vise hva enkeltpersoner (eksempelvis politikere eller andre offentlig kjente personer) sier/mener i seg selv ofte kan ha betydelig offentlig interesse også om uttalelsene isolert sett er rettstridige. Det må derfor være et rom for videreformidling av isolert sett rettstridige ytringer uten at mediet blir ansvarlig, og dette kan bli utfordrende dersom den som fremsetter ytringene ikke kan holdes ansvarlig. Videre kan det påpekes at EMD i saker mot mediene vektlegger om den krenkede har mulighet til å anlegge sak direkte mot den som har fremsatt beskyldningene som mediet har

videreformidlet, se blant annet Bjørk Eidsdottir mot Island fra 2012, sak nr. 46443/09, avsnitt 74.

Slik NRK forstår det, vil det strafferettslige og det erstatningsrettslige redaktøransvaret - som nå er foreslått gjort plattformnøytralt slik at det også omfatter publisering på nett – ikke omfatte «brukergenerert innhold» (innhold publisert på nett i kommentarfelter o.l. uten forhåndsmoderering). Dette følger direkte av ordlyden i forslaget § 10 og 11 der det står at redaktøren er ansvarlig for «publisering av redaksjonelt innhold» sammenholdt med forslaget § 3 der «redaksjonelt innhold» defineres som innhold publisert under redaktørens ledelse og kontroll i motsetning til «brukergenerert innhold» som er innhold publisert utenfor redaktørens ledelse og kontroll. NRK støtter denne løsningen. Redaktøren vil således bare kunne bli ansvarlig for «brukergenerert innhold» basert på de alminnelige straffe- og erstatningsreglene, og i tillegg kommer forslaget til ansvarsfrihet i § 14 som NRK vil kommentere nedenfor.

For øvrig foreslår NRK at det gjøres en endring i forslaget § 11 slik at «... §§3-6 og 3-6 a ...» byttes ut med «... §§3-6 eller 3-6 a ...» for å markere man enten kan være erstatningsansvarlig for krenkelse av privatlivets fred eller for ærekrenkelser.

For at bestemmelsene i §§ 10 og 11 skal bli mest mulig korrekte, foreslås det også at det tas inn tillegget: «... om han hadde kjent til innholdet og de øvrige faktiske forhold som gjorde ytringen ansvarsbetingende på publiseringstidspunktet».

4. Foretaksstraff (kap. 12)

Departementet mener det foreligger tungtveiende prinsipielle argumenter mot å ilegge medievirksomheter foretaksstraff, jfr. også Høyesteretts praksis på området. Departementet foreslår imidlertid ikke et eget unntak for medievirksomheter fra straffelovens bestemmelse om foretaksstraff, men ber om høringsinstansene synspunkter på dette spørsmålet.

NRK ønsker at det gjøres et eksplisitt unntak for medier fra bestemmelsen om foretaksstraff. I likhet med departementet mener NRK det foreligger tungtveiende prinsipielle argumenter mot å ilegge medievirksomheter foretaksstraff for forhold som er knyttet til den publisistiske virksomheten. Medienes redaksjonelle uavhengighet er en grunnleggende forutsetning for den viktige samfunnsrollen mediene skal dekke i et demokratisk samfunn og som den nye loven skal bygge opp under. Bruk av foretaksstraff – eller frykt for at foretaksstraff kan bli brukt - overfor medievirksomheter kan medføre at eierne vil ønske å påvirke redaktøren i publisistiske spørsmål for å unngå straffeansvar. Selv om dagens regel praktiseres svært restriktivt overfor medievirksomheter, jfr. praksis fra Høyesterett og riksadvokatens uttalelse, mener NRK det er viktig med den klargjøring et slik eksplisitt unntak vil medføre. NRK ser at et slik unntak må avgrenses mot straffbare

forhold som ikke knytter seg til den publisistiske delen av virksomheten, men kan vanskelig se at det vil by på store utfordringer.

5. Fritak for ansvar for mediens tekniske medvirkere (kap. 13)

NRK støtter videreføringen av bestemmelsen om at tekniske medvirkere er fritatt for straffe- og erstatningsansvar, samt at straffefritaket utvides til å gjelde andre rettstridige ytringer enn privatlivskrenkelser. Selv om bestemmelsen først og fremst har en påminningsfunksjon, er den viktig for å rydde enhver tvil av veien og av hensyn til faren for privat sensur.

6. «Brukergenerert innhold» i redaktørstyrte medier (kap. 14)

Departementet foreslår å lovfeste noen forpliktelser for redaktøren som skal bidra til å støtte opp under de presseetiske reglene på området. Disse bestemmelsene skal ikke kunne håndheves eller sanksjoneres på selvstendig grunnlag. NRK støtter forslaget og mener det er viktig at det ikke knyttes sanksjoner til disse forpliktelsene, jfr. avsnittet nedenfor. Slik NRK forstår det, gjelder pliktene kun «brukergenerert innhold» som er publisert på mediets egen plattform og ikke «brukergenerert innhold» publisert i tilknytning til mediets innhold på tredjemannsplattformer. Med andre ord gjelder § 7 for kommentarfelter og brukergenererte fora på NRK.no, men ikke på NRKs kontoer på Snapchat, Instagram, Facebook, Twitter, osv. Slik NRK ser det, er dette markert i § 7 første setning der det står at «*Redaktøren skal sørge for å holde brukergenerert innhold klart adskilt fra redaksjonelt innhold i mediet.*» Det bes imidlertid om at denne avgrensningen av § 7 presiseres i forarbeidene. Selv om NRK langt på vei vil søke å oppfylle de samme forpliktelsens på sine kontoer på tredjemanns plattformer er dette - blant annet av tekniske grunner - ikke alltid mulig. Det er derfor viktig at § 7 ikke gjelder for mediens innhold på tredjemanns plattformer.

Departementet foreslår ikke å skjerpe redaktørens strafferettslige eller erstatningsrettslige ansvar i forhold til det som følger av alminnelige ansvarsprinsipper. Bakgrunnen for dette er, i tillegg til de rammer som følger av EMD-praksis og e-handelsdirektivet, at et strengt ansvar kan føre til at redaktørstyrte medier velger å avstå fra å tilby brukergenererte fora eller åpne for kommentarfelter - og at nettdebattene dermed skyves over i den uredigerte sfæren. Departementet mener det vil tjene debattklimaet og det offentlige ordskiftet dersom samfunnsdebatten i stor grad kan foregå i fora som er åpen for alle, og hvor muligheten for sosial og offentlig kontroll er større enn i smale (eventuelt også lukkede) fora der det lett kan oppstå ekkokanner-effekter. NRK er enig i dette og ser det derfor som viktig at ikke ansvarsreglene skjerpes på dette feltet.

Departementet foreslår en regel om betinget ansvarsfritak i lovforslagets § 14. Alternativt foreslår departementet en pliktbestemmelse om å fjerne rettstridig innhold uten ugrunnet opphold etter at redaktøren har fått kunnskap om det - uten at plikten skal kunne håndheves med sanksjoner på selvstendig grunnlag og uten at det er knyttet ansvarsfrihet til bestemmelsen.

NRK er enig med departementet i at det er en fordel om rettstilstanden kan avklares slik at redaktører og andre redaksjonelle medarbeidere vet hva de kan gjøre for å gå fri fra ansvar i de tilfeller det er åpnet for uredigerte kommentarer. Slik NRK ser det, er derfor forslaget om betinget ansvarsfritak det beste av de to alternative forslagene. Det understrekes imidlertid at det er viktig bestemmelsen i forslaget § 14 – både første og annet ledd, jfr. bestemmelsens overskrift - skal tolkes som en ren ansvarsfrihetsbestemmelse og at bestemmelsen ikke medfører at ansvar kan ilegges i større grad enn det som følger av e-handelsdirektivet. Dersom dette alternativet velges, bes det om at dette presiseres i forarbeidene til bestemmelsen.

NRK vil imidlertid prinsipalt støtte Norsk Redaktørforenings forslag om et fritak for straffe- og erstatningsansvar dersom det uten ugrunnet opphold treffes nødvendige tiltak for å fjerne eller sperre tilgangen til åpenbart rettstridig innhold etter at man fikk kunnskap om det – med andre ord at hverken straffe- eller erstatningsansvar kan inntre før mediet har fått kunnskap om det rettstridige innholdet.

7. Taushetsplikt for kilders identitet (kap. 15)

Departementet mener gode grunner taler for å lovfeste en alminnelig taushetsplikt for kilders anonymitet. Departementet fremmer ikke noe konkret lovforslag nå, men ber om synspunkter på behovet for en lovfestet taushetsplikt og innspill til ulike rettslige problemstillinger som en slik bestemmelse reiser.

NRK er enig med departementet i at gode grunner taler for å lovfeste en alminnelig taushetsplikt for kilders identitet. Vi har idag ingen generell lovbestemmelse om kildevern. Vi har kun bestemmelsene i straffeprosessloven og tvistemålsloven som gir redaksjonelle medarbeidere rett til å nekte å forklare seg ved rettsforhandlinger og etterforskning. Det følger imidlertid av EMK artikkel 10 og rettspraksis knyttet til denne både fra EMD og Høyesterett at kildevernet langt på vei gjelder absolutt, samt at det gjelder uavhengig av hvilke myndigheter og hvilke situasjoner det er snakk om. En bestemmelse om taushetsplikt for kilder som er lovet anonymitet vil kunne synliggjøre at kildevernet gjelder generelt overfor alle og i alle situasjoner.

En avgjørende forutsetning for at NRK skal støtte en slik bestemmelse er imidlertid at den formuleres i tråd med rettstilstanden slik den er etter rettspraksis fra EMD og Høyesterett. Det er med andre ord viktig at bestemmelsen ikke blir utformet slik at kildevernet fremstår som mindre absolutt enn det faktisk er. NRK vil i denne forbindelse påpeke følgende:

Medienes viktigste rolle i et demokratisk samfunn er å bringe frem informasjon av allmenn interesse og å være en "offentlig vaktbikkje", og dette er begrunnelsen for at mediene er gitt et særskilt sterkt vern etter EMK artikkel 10 om ytrings- og informasjonsfrihet.

Kildevernet er begrunnet i samfunnsinteressen i fri formidling av samfunnsrelevant informasjon og avdekking av kritikkverdige forhold. Det er de skader inngrep i kildevernet kan påføre informasjonsfriheten generelt – «the chilling effect» eller den langsiktige nedkjølende effekten - som er det vesentlige. Følgelig er det ikke hensynet til kilden eller skadevirkningene i den konkrete saken som er det primære, men allmennhetens mulighet for å motta informasjon av offentlig interesse. Den avgjørende begrunnelsen for et rettslig sett tilnærmet absolutt kildevern er således at ethvert inngrep i kildevernet vil ha en nedkjølende effekt på fremtidige potensielle kilder og medføre at mediens informasjonskanaler tørker ut. Dermed vil mediens muligheter til å fylle sin samfunnsrolle – og borgernes rett til å motta informasjon av allmenn interesse – bli forhindret.

Det kan i denne forbindelse blant annet vises til Rt-2013-1290 og Rt-2015-1286, der det understrekes at det er den langsiktige effekten av inngrep i kildevernet som er det sentrale, og der det fremgår at det selv ikke i forbindelse med etterforskning og forebygging av terrorvirksomhet ble tillatt inngrep i kildevernet. I Rt-2013-1290 avsnitt 29 og 34 står det følgende:

"Kildevernet er ikke først og fremst begrunnet i hensynet til kilden selv eller andre enkeltpersoner, men i allmenhetens behov for informasjon gjennom «medias nyhetsformidling og fri formidling av synspunkter», jf. Rt-2010-1381 avsnitt 52. Dersom journalister må røpe kilder, vil dette kunne ha en dempende effekt på potensielt fremtidige kilder. ...

Det kan spørres om de hensyn som ligger bak kildevernet, gjør seg fullt ut gjeldende når pressen selv ikke vil bruke kilden. For min del vegrer jeg meg for å gå inn på en slik grensedragning. Det kan ikke legges til grunn at potensielle kilder vil ha kjennskap til eller forstå slike distinksjoner. Dersom det gjøres unntak fra kildevernet i slike situasjoner, er jeg redd for at det - uansett om det isolert sett skulle være gode grunner for det - vil avleire seg et generelt inntrykk hos potensielle kilder om at de løper en risiko ved å henvende seg til pressen. Som det fremheves i Rt-2010-1381 avsnitt 62, må det ses hen til «den mer langsiktige effekten av å skulle gjøre unntak - den såkalte 'chilling effect'», og at det i «det lange løp er ... en risiko for at en mer utstrakt bruk av vitneplikt vil kunne medføre at viktige kilder blir borte»."

Se også Rt-2015-1286 avsnitt 54, 57 og 81.

Det at det er den langsiktige nedkjølende effekten som er det sentrale, gjør at det skal svært mye til før det vil være tillatt med inngrep i kildevernet.

Ethvert inngrep i kildevernet må – for å være lovlig – oppfylle vilkårene i EMK artikkel 10 nr. 2. Etter praksis fra EMD medfører det at det må foreligge en *"overriding requirement in the public interest"*. I proporsjonalitetsvurderingen skal den langsiktig skadelige "chilling effect" veies opp mot det man kan oppnå ved inngrepet. Det er kun i helt eksepsjonelle tilfeller der det foreligger et altoverveiende samfunnsmessig behov for det, at unntak fra kildevernet vil være tillatt.

En gjennomgang av EMD-avgjørelser om kildevern til og med juni 2018 ligger her: <https://rm.coe.int/factsheet-on-protection-of-sources-june2018-docx/16808b3dd9>
Som det fremgår der har EMD aldri tillatt inngrep i kildevernet. (To av avgjørelsene det er vist til i gjennomgangen, Nordisk Film & TV AS mot Danmark og Stichting Ostade Blade mot Nederland, ble funnet å være "inadmissible", men ingen av disse avgjørelsene ble ansett å omhandle kildevern – kun upublisert materiale.)

Videre er det kun i tilfeller der det er snakk om å beskytte liv, avverge svært alvorlig kriminalitet, eller hindre at uskyldige blir dømt for alvorlig kriminalitet at det overhodet kan vurderes om det kan gjøres inngrep i kildevernet, jfr. Appendix to Recommendation No. R (2000) 7 «Principles concerning the right of journalists not to disclose their sources of information» fra Europarådets Ministerkomité og Rt-2013-1290 avsnitt 32.

Det er således et svært lite rom for å gjøre unntak fra kildevernet – enten det gjelder i prosesslovgivningen eller overfor andre myndigheter. Og eventuelle unntak må formuleres i tråd med EMK artikkel 10 og rettspraksis knyttet til denne. Følgelig bør det i en slik bestemmelse fremgå at unntak bare kan gjøres dersom det foreligger et altoverveiende samfunnsmessig behov for det, samt at det i den vurderingen skal legges vekt på den langsiktige nedkjølende effekten ethvert inngrep i kildevernet vil ha. I tillegg bør det fremgå at det er et absolutt vilkår for unntak at det er avgjørende for sakens opplysning og at opplysningene ikke kan fremskaffes på annen måte.

Departementet stiller spørsmål om hvilke opplysninger som bør være omfattet av taushetsplikten. Etter rettspraksis omfatter kildevernet ikke bare informasjon som direkte avslører kildens identitet, men også informasjon som indirekte kan lede til at kilden avsløres. En eventuell taushetsplikt må således også omfatte slike opplysninger dersom bestemmelsen skal ha noe betydning i forhold til kildevernet.

Videre er det slik at også upublisert materiale som ikke inneholder informasjon som kan føre til avsløring av kildens identitet, nyter et visst vern etter EMK artikkel 10. Se blant annet Rt-2015-1286 og EMDs avgjørelse Nordisk Film & TV AS mot Danmark fra 2005.

Departementet stiller også spørsmål om hvilke forutsetninger som må foreligge før taushetsplikten skal inntre, blant annet om det må være inngått en avtale og om det skal knyttes noen formkrav til en slik avtale. Etter rettspraksis er det langt på vei

tilstrekkelig at mediet selv anfører kildevern. Det er ikke nødvendig at det foreligger en formalisert avtale, og anonymiteten kan være mer underforstått mellom partene.

Departementet ber også om innspill på om brudd på taushetsplikten bør være straffesanksjonert. Etter NRKs oppfatning bør en slik bestemmelse ikke være straffesanksjonert. For det første vil det kunne være problematisk i forhold til ytringsfriheten å straffesanksjonere et brudd på en slik taushetsplikt. Videre kan det foreligge situasjoner der redaksjonelle medarbeidere vurderer at det må gjøres unntak fra kildevernet – eksempelvis der det er risiko for liv og helse. Slike tilfeller kan være vanskelige å vurdere og det bør være opp til mediet selv, som kjenner de konkrete forholdene, å vurdere om det foreligger en situasjon som er så alvorlig at det må gjøres unntak fra kildevernet. Det at det kan oppstå slike tilfeller tilsier også at den ikke bør være en straffesanksjonert bestemmelse.

Avslutningsvis vil NRK bemerke at det norske lovverket ikke synes å ha bestemmelser knyttet til ransaker, beslag o.l. hos redaksjonelle medarbeidere som i tilstrekkelig grad ivaretar kildevernet. Ved ransaker er politiet ofte ute etter helt andre opplysninger enn kildevernsensitive opplysninger, og det ligger det i sakens natur at man ved ransaker kan få tilgang til kildevernsensitive opplysninger selv om formålet med ransakingen er et helt annet. EMD har gjentatte ganger understreket av ransaker er enda mer inngripende enn pålegg om å oppgi en kilde, se blant annet Roemen and Schmitt mot Luxembourg, 3002, avsnitt 57:

“The Court considers that, even if unproductive, a search conducted with a view to uncover a journalist’s source is a more drastic measure than an order to divulge the source’s identity. This is because investigators who raid a journalist’s workplace unannounced and armed with search warrants have very wide investigative powers, as, by definition, they have access to all the documentation held by the journalist.”

Det gjelder derfor strenge formkrav, og det er etter EMD-praksis forbudt at politi eller påtalemyndighet får tilgang på materialet før det er vurdert og godkjent av en domstol. Det kan her blant annet vides til storkammeravgjørelsen Sanoma mot Nederland fra 2010:

90. First and foremost among these safeguards is the guarantee of review by a judge or other independent and impartial decision-making body. ... The requisite review should be carried out by a body separate from the executive and other interested parties, invested with the power to determine whether a requirement in the public interest overriding the principle of protection of journalistic sources exists prior to the handing over of such material and to prevent unnecessary access to information capable of disclosing the sources’ identity if it does not.

91. The Court is well aware that it may be impracticable for the prosecuting authorities to state elaborate reasons for urgent orders or requests. In such situations an independent review carried out at the very least prior to the access and use of obtained materials should be sufficient to determine whether any issue of confidentiality arises, and if so, whether in the particular circumstances of the case the public interest invoked by the investigating or

prosecuting authorities outweighs the general public interest of source protection. It is clear, in the Court's view, that the exercise of any independent review that only takes place subsequently to the handing over of material capable of revealing such sources would undermine the very essence of the right to confidentiality.

93. In the Netherlands, since the entry into force of Article 96a of the Code of Criminal Procedure this decision is entrusted to the public prosecutor rather than to an independent judge. Although the public prosecutor, like any public official, is bound by requirements of basic integrity, in terms of procedure he or she is a "party" defending interests potentially incompatible with journalistic source protection and can hardly be seen as objective and impartial so as to make the necessary assessment of the various competing interests.

99. These failings were not cured by the review post factum offered by the Regional Court, which was likewise powerless to prevent the public prosecutor and the police from examining the photographs stored on the CD-ROM the moment it was in their possession.

Det bes om at departementet i den utredningen som skal gjøres knyttet til mediernes kildevern også inkluderer dette viktige området.

8. Imøtegåelsesretten (kap. 16)

Departementet foreslår en bestemmelse i lovforslagets § 6 om plikt til å publisere imøtegåelser. Første setning i den foreslåtte bestemmelsen lyder som følger: «Redaktøren plikter snares mulig å publisere imøtegåelser av faktiske opplysninger i mediet.» Bakgrunnen for bestemmelsen er blant annet et ønske om å bygge opp under Vær Varsom-plakaten (VVP) og pressens selvdømmeordning.

Slik NRK ser det, bør bestemmelsen sløyfes. Bakgrunnen for dette er for det første at bestemmelsen - slik den er formulert - er problematisk i forhold til EMK artikkel 10 og prinsippet om redaksjonell uavhengighet. I den forbindelse skal det påpekes at bestemmelsen rekker veldig vidt. Etter ordlyden er det intet krav om at opplysningene må være feilaktige. Og departementet skriver at det ikke skal være noen terskel for å kunne kreve imøtegåelse, samt at det ikke skal foretas noen vurdering av om den som krever imøtegåelse faktisk har fått sine rettmessige interesser krenket.

Videre synes det lite hensiktsmessig å ta ut én (eller noen) av bestemmelsene i VVP og søke å lovfeste den/de. I tillegg til at bestemmelsen rekker for vidt, er den egnet til å skape uklarhet og forvirring fordi den bruker en annen terminologi enn VVP:

I VVP brukes imøtegåelsesbegrepet om såkalt «*samtidig imøtegåelse*» (VVP 4.14). Den skal tas inn samtidig og ikke i etterkant, og bestemmelsen gjelder kun i de tilfeller det er fremsatt sterke beskyldninger av faktisk karakter. Videre er det slik at begrepet «*tilsvar*» brukes når noen har krav på å få publisert sin imøtegåelse i ettetid (VVP 4.15.). Og så har vi VVP 4.13 der det står at «*Feilaktige opplysninger skal rettes og eventuelt beklages snarest mulig.*» Den foreslåtte bestemmelsen i § 6 synes således å ha elementer fra alle disse bestemmelsene i VVP.

9. Samling av særregler i en lov og formålsbestemmelsen (kap. 17)

NRK synes som nevnt det er svært bra med en lov som gir en samlet og enhetlig framstilling av de særlige ansvarsreglene som gjelder for redaktørstyrte medier. En lov som bygger opp under de redaktørstyrte mediens samfunnsrolle og styrker de institusjonelle forutsetningene for sterke og uavhengige redaktørstyrte medier er viktig i et demokratisk samfunnsperspektiv.

NRK synes også den foreslåtte formålsbestemmelsen er god. Bestemmelsen stadfester at lovens overordnede formål er å oppfylle infrastrukturkravet i Grunnlovens § 100 sjette ledd – å legge til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale. Formålsbestemmelsen synliggjør således de redaktørstyrte mediens sentrale rolle for å ivareta og bygge opp under et demokratisk samfunn. NRK vil påpeke at dersom den nye loven også skal inneholde en kildevern-/taushetspliktsbestemmelse, bør også kildevernet tas inn som en av de gruppene av lovbestemmelser som knyttes til infrastrukturkravet.

10. Medicansvarslovens virkeområde, definisjoner mv. (kap. 18)

Når det gjelder den foreslåtte § 2 som gjelder virkeområdet til loven har NRK noen bemerkninger knyttet til første ledd. Første ledd lyder som følger:

«Loven gjelder medier som driver regelmessig journalistisk produksjon og formidling av nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt til allmennheten.»

Slik NRK ser det, er formuleringen «nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt» noe snevert formulert. Loven bør tydeliggjøre at den omfatter medier som publiserer samfunnsrelevant innhold – med andre ord innhold som gjør at borgerne kan bli informert om det samfunnet vi lever. I rettspraksis brukes ofte betegnelse informasjon av «allmenn interesse» for å markere hva slags innhold som har særskilt vern etter ytringsfriheten. For å tydeliggjøre at loven også omfatter medier som publiserer viktig innhold om eksempelvis fenomener, områder av samfunnet eller eldre hendelser som det ikke er like naturlig å kalle nyheter, aktualitetsstoff eller samfunnsdebatt (som NRKs serie «Jeg mot meg» og TVNorges serie «Else: om selvmord») foreslår NRK følgende tillegg i bestemmelsen:

«Loven gjelder medier som driver regelmessig journalistisk produksjon og formidling av nyheter, aktualitetsstoff, samfunnsdebatt eller annet innhold av allmenn interesse til allmennheten.»

Dersom bestemmelsens ordlyd beholdes, bør under enhver omstendighet «nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt» byttes ut med «nyheter, aktualitetsstoff eller

samfunnsdebatt». Det kan ikke være meningen at alle tre kriteriene må være oppfylt for at loven skal få anvendelse.

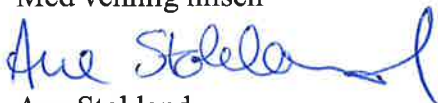
NRK er enig med departementet at det ikke bør innføres noen registreringsordning da en slik ordning ikke vil medføre noen reell prøving av om mediet oppfyller lovens vilkår.

Når det gjelder definisjonene inntatt i forslaget § 3, ber departementet særskilt om innspill på definisjonene av «*redaksjonelt innhold*» og «*brukergenerert innhold*». Slik NRK ser det er definisjonene viktige og godt formulert. Som nevnt ovenfor i punkt 3 tydeliggjør § 3 sammenholdt med §§ 10 og 11 at redaktørens særlig straffe- og erstatningsansvar ikke omfatter «*brukergenerert innhold*».

NRK vil imidlertid påpeke at formuleringen i lovforslagets § 7 annet ledd første setning kan oppfattes litt selvmotsigende. Bestemmelsen er formulert slik: «*Redaktøren skal tydelig opplyse om brukergenerert innhold som ikke er forhåndsredigert ...*» Det følger av definisjonen av «*brukergenerert innhold*» at slikt innhold ikke er forhåndsredigert. NRK foreslår derfor følgende formulering i § 7 annet ledd første setning: «*Redaktøren skal tydelig opplyse om det foretas forhåndsredigering ...*»

NRK støtter også at det inntas en hovedregel om rettslig ansvar for redaksjonelt og brukergenerert innhold. Den tydeliggjør at det særlige redaktøransvaret er et sekundært ansvarsgrunnlag, samt at enhver er ansvarlig for egne ytringer. Selv om bestemmelsen bare er en konstatering av gjeldende rett, er den viktig av pedagogiske grunner.

Med vennlig hilsen

Ane Stokland

Leder av juridisk avdeling, NRK

ane.stokland@nrk.no